

SKALICA AKO ZDROJ TVORIVEJ INŠPIRÁCIE BOHUSLAVA TABLICA (1769 – 1832)*

Lenka RIŠKOVÁ

Abstract

Bohuslav Tablic (1769 – 1832) spent a relatively short period in Skalica between the years 1802 and 1805. However, this was an exceptionally intense time in terms of his literary activities. This is confirmed above all by the relatively extensive list of his works that were published by the printing house of František Xavier Škarnicl. The list includes sixteen texts of various kinds, the majority consisting of occasional poems and sermons, as well as translations and editions of works by earlier authors. Only about half of them have survived to this day as original, separately printed editions.

It is highly likely that a key factor behind this unusually active period of publishing for Tablic was the proximity of the local printing house, which was already well-known at the time. However, a great motivation for Tablic was also the local population of Skalica, particularly the members of his Protestant congregation. Thanks to the activities of the printing house, they were actively involved in the process of literary communication—not only as readers, but also as significant supporters of book production. As a result, Skalica devel-

oped into an important cultural center, connecting the territory of what is today westernmost Slovakia with Moravia. The study presents the possibilities of a mutual connection between the activities of B. Tablic and the exceptionally stimulating environment of a relatively conscious Slovak-speaking community. His printed output here contributed to fulfilling the basic social and religious needs of the Protestants in Skalica, but at the same time also served as a means of improving forms of literary communication, and as an instrument for fostering interest in literary production in the vernacular literary language.

Keywords: Bohuslav Tablic (1769 – 1832), Skalica, F. X. Škarnicl, literary communication, occasional works

Abstrakt

Bohuslav Tablic (1769 – 1832) strávil v Skalici pomerne krátke obdobie v rozmedzí rokov 1802 až 1805. Bol to však čas – v oblasti jeho literárnych aktivít – mimoriadne intenzívny. Potvrďuje to predovšetkým pomerne bohatý zoznam jeho diel s údajmi o ich vydaní v tlačiarni Františka Xaviera Škarnicla. Ide o šestnásť textov rôznorodého charakteru. Najpočetnejšie sú zastú-

* Štúdia je výstupom grantového projektu VEGA 2/0063/25 *Funkcie a intencionalita textov staršej slovenskej literatúry*.

pené príležitostné básne a kázne, ale aj preklady a edície diel starších autorov. V podobe originálnych separátnych tlačí sa do dnešného dňa zachovala približne len polovica z nich. S veľkou pravdepodobnosťou možno predpokladať, že zásadnú úlohu v tomto Tablicovom publikačne neobyčajne aktívnom období zohrali možnosti vyplývajúce z blízkosti tamojšej a v tom období už známej tlačiarne. Veľkou motiváciou bolo však pre Tablica aj samotné skalické občianstvo, členovia jeho cirkevného spoločenstva. Aj vďaka činnosti tlačiarne sa mimoriadne aktívne angažovali v procese literárnej komunikácie nielen ako čitatelia, ale aj ako významní podporovatelia knižnej produkcie. Vďaka tomu sa zo Skalice vytvorilo dôležité kultúrne stredisko, zjednocujúce územie dnešného najzápadnejšieho Slovenska s Moravou. Táto štúdia predstavuje možnosti vzájomného prepojenia aktivít B. Tablica s výnimočne podnetným prostredím pomerne uvedomelého slovenského jazykového spoločenstva. Jeho tlačaná produkcia tu prispela k naplneniu základných spoločenských a náboženských potrieb skalických protestantov, ale zároveň slúžila aj ako prostriedok zdokonaľovania foriem literárnej komunikácie a tiež ako inštrument rozširovania záujmu o literárnu produkciu v domácom literárnom jazyku.

Kľúčové slová: Bohuslav Tablic (1769 – 1832), Skalica, F. X. Škarnicel, literárna komunikácia, príležitostná tvorba

Skalica mala v živote Bohuslava Tablica výnimočné postavenie. Hoci tu pôsobil len pomerne krátko, necelé tri roky v rozmedzí rokov 1802 až 1805, je to pre neho mimoriadne plodné obdobie, najmä v kontexte jeho literárnej produkcie. Do tohto obdobia je totiž datovaných približne šesťnásť jeho textov, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou aj všetky vydal tlačou. Aj keď sa všetkých šesťnásť pôvodných tlačí dodnes nezachovalo (v historických fondoch knižníc je dostupná len polovica z nich), v prospech vysokej pravdepodobnosti tlačeného vydania všetkých svedčí skutočnosť, že išlo prevažne o diela príležitostného charakteru, pri ktorých sa prirodzene predpokladá ich tlač, hoci len s minimálnym nákladom.

Podobu viacerých Tablicových – dnes nezvestných – textov možno rekonštruovať vďaka tomu, že ich publikoval aj vo svojej štvorzväzkovej básnickej zbierke *Poezye* (1806 – 1812),¹ hoci nie vždy ide o totožné znenie, ale o skrátené, resp. upravené podoby pôvodných tlačí. Niektoré dnes už nezvestné tlače spomína Tablic vo svojich sprievodných komentároch.² Ďalším zdrojom informácií sú poznámky literárnych historikov: napríklad ešte v roku 1974 autor monografie venovanej Tablicovi, Rudo Brtáň, spomína originálne vydania niektorých jeho diel, no odvtedy je ich výskyt neznámy.³ V každom prípade, ak by aj neboli úplne všetky spomínané texty s datovaním 1802, 1803, 1804 alebo 1805 vydané ako separátne tlače, práve ich datovanie jednoznačne svedčí o mimoriadne veľkom nadšení Tablica pre literárnu tvorbu v tomto období a v tomto prostredí.

Bohuslav Tablic a Skalica

Zo štatistického porovnania s predchádzajúcim obdobím, teda do Tablicovho príchodu do Skalice, vyplýva, že ide o zásadný nárast jeho literárnej tlačenej produkcie. Do roku 1802 vydal tlačou „len“ tri svoje preklady z nemeckého a maďarského jazyka a jednu príležitostnú báseň dedikovanú superintendentovi preddunajského okolia, Danielovi Krudimu – *Dva zpěvy Danieli Krudimu* (1802).⁴ Rudo Brtáň spomína aj vydanie Tablicových duchovných piesní, ktoré zložil pri príležitosti vysviacky hornorynkynického kostola na začiatku roku 1795 pod názvom *Nábožné písně*.⁵ Je známe, že B. Tablic bol literárne aktívny už od svojej mladosti, tak počas lyceálnych štúdií v Bratislave, v priebehu štúdia na univerzite v Jene, ako aj po nástupe na kazateľské posty v Horných Ry-

¹ TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl první*. Vacov: A. Gotlib, 1806.

TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl druhý*. Vacov: A. Gotlib, 1807.

TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl třetí*. Vacov: A. Gotlib, 1809.

TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl čtvrtý*. Vacov: A. Gotlib, 1812.

² Napríklad vo štvrtom zväzku *Poezye* v poznámkach pod čiarou pri básni *Zpěv na památku Jeho král. jasnosti* uvádza, že táto báseň bola aj s ďalšími textami vydaná tlačou pod názvom *TE DEUM LAUDAMUS, t. j. chvály Boží*. TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl čtvrtý*. Vacov: A. Gotlib, 1812, s. 124.

³ Rudo Brtáň napríklad presne popisuje rozdiely medzi pôvodným vydaním básní venovaných Zuzanám Laučekovým a ich neskoršou verziou zo zbierky *Poezye*. BRTÁŇ, Rudo. *Bohuslav Tablic (1769 – 1832). Život a a dielo*. Bratislava: VEDA, 1974, s. 75.

⁴ *Dwa Zpěvy, kterýž Důstojnému a wznesseně Dwogictihodnému Pánu, Panu Danyeli Krudimu, Sl. Presspurské Ewangel. A. W. Cyrk. neypřednegssjmu Sl. B. Kazateli, a Wel. Bratrstwa Presspurského výborně zasloužilému Senyorovi, když Roku 1802. dne 12. Ledna za Superyntendenta Pred-Dunajského Okolj, wětšsím počtem hlasůw zwolen a poswěcen byl, swým a Weleb. Duchowenstwa gménem obětował Bohuslaw Tablic. We Wacově 1802, v Antonjna Gottljba*. V katalógu Lyceálnej knižnice UK v Bratislave pod sig. Lyc B VII 252 práv. 23.

⁵ BRTÁŇ, odk. 3, s. 51.

kynčiciach a v Aci. Avšak okrem už spomínaných troch prekladov, jednej príležitostnej básne a údajných dvoch duchovných piesní do roku 1802 svoje diela nepublikoval. (Osobitným prípadom je uverejnenie dvoch Tablicových básní vo výbere českej poézie Jaroslava Puchmajera *Nové básne* v roku 1802.)⁶

Na intenzívnom rozmachu Tablicových nielen literárnych, ale predovšetkým publikačných aktivít má bezpochyby svoju zásluhu samotná Skalica – celková atmosféra mesta, ktoré žilo pomerne bohatým spoločenským a kultúrnym životom. Skalica bola dlhodo- bo akýmsi centrom spájajúcim západné Slovensko s Moravou. Toto kultúrne spojenie súviselo aj s dlhodobým konfesionálnym prepojením slovenských a moravských protes- tantov. Navyše, vďaka geografickej blízkosti mali jej obyvatelia pomerne dobré kontakty aj s Bratislavou, či Trnavou alebo s Trenčínom. Ako konštatuje Ján Ďurovič, toto mesto bolo charakteristické svojou uvedomelosťou, vzdelanosťou a záujmom o kultúrny, ná- boženský i národný život.

Oblasť takzvaného Nitrianska a Podjavorinska kedysi spadala pod správu Nitrianskej superintendencie a Skalica bola jediným slobodným kráľovským mestom v tomto kra- ji. Na prelome 18. a 19. storočia sa preto celkom prirodzene stala dôležitým nábo- ženským a kultúrnym centrom západoslovenských evanjelikov.⁷ Aj napriek tomu, že v rámci mesta mali protestanti menšinové zastúpenie a boli neustále podrobovaní rôz- nym formám útokov ako dôsledkov dlhoročného protireformačného tlaku v habsbur- skej monarchii,⁸ postupom času Skalica prirodzene preberala funkciu zjednocujúceho prvku okolitých protestantských spoločenstiev, až napokon na konci 18. storočia stála na čele ďalších štrnástich nových tolerančných cirkví a dvoch artikulárnych.⁹ Zo sláv- nych duchovných predstavených cirkevných spoločenstiev Nitrianskej superintendencie treba spomenúť minimálne seniorov Pavla Ježoviča (od r. 1794) a po ňom Michala Sepešiho, ale aj slávneho správcu znovuoživej skalickej cirkvi v rokoch 1783 – 1802, Martina Laučeka. Týchto všetkých Tablic oslávil vo svojich príležitostných básňach vytlačených práve v Skalici.

Vďaka silnej a angažovanej evanjelickej komunite sa však Skalica súčasne stala aj cen- trom národného života. Prostredníctvom mladých študentov študujúcich na zahranič- ných univerzitách (vo Wittenbergu, v Jene, Halle, Lipsku a inde) mali totiž evanjelici bohaté kontakty s nemeckými a ostatnými západoeurópskymi krajinami a touto cestou sa do Uhorska dostávali poznatky o dobových kultúrnych pohyboch i oživajúcich ná- rodno-obrodzujúcich, či národno-zjednocujúcich aktivitách v Európe. Rozsah a cha- rakter činnosti skalickej verejnosti v národnom, resp. národno-obrodzujúcom kontexte bezpochyby ešte treba preskúmať.

⁶ *Nové básně IV.* Praha, 1802, s. 103-107, 115-118. Boli to básne *Csövár, hrad Raškův a Pravá blaženost*, ktoré neskôr Tablic zaradil aj do svojej básnickej zbierky *Poezye*.

⁷ Viac o živote v Skalici a jej význame – BUCHTA, František: *Skalica a Záhorie*. Bratislava: Formát, 2008.

⁸ V roku 1671 prišli evanjelici v Skalici dokonca o svoj kostol a následne aj o všetky svoje majetky.

⁹ Podľa R. Brtáňa to bol len zvyšok z pôvodných 78 cirkevných obcí. BRTÁŇ, odk. 3, s. 65. Procesu vytvárania nového cirkevného spoločenstva na západnom Slovensku sa podrobne ve- noval Ján Ďurovič v kapitole *Nový cirkevný zbor na krajnom západe* z monografie ĎUROVIČ, Ján. *Martin Lauček, tolerančný kňaz spisovateľ*. Myjava: Daniel Pažický, 1933, s. 70-79.

Bohuslav Tablic a skalická tlačiareň F. X. Škarnicla

V každom prípade však pri hľadaní odpovede na otázku, čo bolo zdrojom tohto pôsobivého pozitívneho aktívneho naladenia obyvateľov Skalice a jej okolia (nielen evanjelickej denominácie), vedú stopy celkom priamo k výnimočnej inštitúcii, ktorá mala v meste dlhoročnú tradíciu. Od polovice 17. storočia tu totiž nepretržite fungovala tlačiareň – prvých sto rokov ako jezuitská,¹⁰ neskôr sa premenovala na Šulcovu tlačiareň, a tú si v roku 1760 prenajal a v roku 1769 aj odkúpil prisťahovelec z Olomouca, Josef Antonín Škarnicel. Po ňom ju viedli jeho potomkovia takmer 140 rokov – podľa týchto majiteľov je známa ako tzv. škarnicovská tlačiareň.¹¹

Prítomnosť takejto inštitúcie v novom Tablicovom pôsobisku mu celkom prirodzene predznamenal priam ideálne možnosti na publikovanie. V tom čase bol ešte pomerne mladý (33-ročný), ale medzi veriacimi už veľmi obľúbený a uznávaný kazateľ. Popri tom sa už jasne prezentoval aj ako schopný prekladateľ, nadaný básnik, či zanietený záujemca o literárnu históriu. Okrem ideálnych publikačných možností, ktoré vyplývali z blízkosti tlačiarne, mu však Skalica zabezpečila aj výnimočne dobré čitateľské zázemie. Toto zázemie pritom treba chápať nielen vo význame štatistickom, teda v relatívne vysokých číslach možných odberateľov a čitateľov tlačiarenskej produkcie, ale aj vo význame širokého diapazónu rôznorodých aktívnych a uvedomelých účastníkov literárnej komunikácie, ktorí už majú isté čitateľské skúsenosti a vďaka nim aj pestovaný literárny (či všeobecne umelecký) vkus. Ako konštatuje Viliam Čičaj: „*Problematiku vzťahu tlačiarne a mesta treba vidieť v celom komplexe politického, hospodárskeho a kultúrneho života obyvateľov konkrétneho mesta,*“ pretože tlačiarenská produkcia sa stávala „*neodmysliteľnou súčasťou každodenného života mešťanov.*“¹² Úloha tlačiarne nebola teda len čisto remeselná (t. zn. nebol len vyhotoviteľom a producentom tlačiarenskej produkcie najrôznejšieho druhu), ale aj osvetová a kultúrna. Na jednej strane musel sledovať záujmy, záľuby a vkus zákazníkov, aby si zabezpečil odber svojej produkcie, no zároveň svojím výberom tlačенých textov mal možnosť zásadne vplývať na literárne i spoločenské povedomie miestnych obyvateľov.

František Xavier Škarnicel, ktorý viedol skalickú tlačiareň práve v dôležitom období na prelome 18. a 19. storočia, teda aj v čase Tablicovho pôsobenia v Skalici, túto funkciu zvládol dokonale. Vedenie kníhtlačiarne po svojom otcovi v roku 1798 celkom prebral a za jeho pôsobenia sa výrazne zvýšila aj produkcia tlačiarne a jej prosperita.¹³ Sústredil do nej produkciu z celého západného Slovenska i Moravy a v podstate jeho zásluhou sa zo Skalice stalo dôležité stredisko knižnej kultúry, z ktorého sa tlač šírla aj do ostatných častí krajiny. Nezostal teda len na úrovni akéhosi malého regionálneho tlačiarne, ale jeho podnik mohol konkurovať ktorejkoľvek známej uhorskej tlačiarne. Aj keď doposiaľ nie sú doložené konkrétne doklady o osobnom vzťahu B. Tablica s F. X. Škarnicelom, či o ich priamej komunikácii, s veľkou pravdepodobnosťou možno

¹⁰ Skalická jezuitská kníhtlačiareň Spoločnosti Ježišovej vytlačila v roku 1704 najstaršiu známu knihu s názvom *Vidění Jirika Poustevníka*.

¹¹ Skalická tlačiareň funguje dodnes, v čom spočíva jej výnimočnosť a jedinečnosť. 350 rokov jej činnosti podrobne zmapoval historik Peter Brezina v monografii BREZINA, Peter. *350 rokov kníhtlače v Skalici*. Skalica: Západoslovenské tlačiarne, 2015, 422 s.

¹² ČIČAJ, Viliam. Význam tlačiarne v živote mesta. In: *Kniha '93 – '94 : Zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*. Martin: Matica slovenská, 1996, s. 47.

¹³ F. X. Škarnicel viedol tlačiareň až do roku 1841.

predpokladať, že títo dvaja muži boli v kontakte a možno si aj dobre rozumeli. Okrem iného treba zohľadniť aj fakt, že F. X. Škarniceľ bol Tablicovým vrstovníkom, (narodili sa dokonca v tom istom roku). V ich ideovej orientácii, najmä pokiaľ ide o vzťah k domácomu jazyku, možno identifikovať viacero vzájomných korelácií. Nie je preto celkom vylúčené, že práve F. X. Škarniceľ sa mohol stať zásadným činiteľom iniciujúcim nadaného básnika, prekladateľa a kazateľa k tomu, aby svoje početné príležitostné, ale aj iné diela, napísané v domácom jazyku, vydal tlačou.

Zároveň, pri úvahách o podmienkach a možnostiach rozvíjania Tablicových literárnych a najmä publikačných záujmov treba zohľadniť aj to, že skalické prostredie malo výnimočnú literárnu tradíciu. Autorom s veľkou pravdepodobnosťou poskytovalo bohatý zdroj inšpirácie. Mimoriadne inšpiratívne bolo predovšetkým v tom, že tunajšie obyvateľstvo bolo rozhladené, vzdelané a okrem toho sa intenzívne angažovalo v spoločenskom, kultúrnom i náboženskom živote. „Vzdelanostná úroveň obyvateľstva, jeho profesijná skladba, ale i hodnotová orientácia podmienená ďalšími faktormi, ako je napr. náboženská príslušnosť, životné skúsenosti, prevládajúca dobová mentalita i psychické usporiadanie boli a sú významnými faktormi šírenia akejkoľvek formy kultúry.“¹⁴

Uvedomelé, kultivované a životaschopné publikum je pre autora vždy motivujúcim faktorom a obyvatelia Skalice boli vďačnými prijímateľmi tlačiarenskej produkcie. Literárna tradícia v Skalici podľa Ruda Brtáňa nadväzovala na Jána Rottaridesa, Jána Michalidesa a Jána Sinapia zo 17. storočia, na gramatikára i pedagóga Pavla Doležala a básnika Augustína Doležala (tu vyšla slávna a obľúbená *Pamätná celému svetu tragoedie* v roku 1791).¹⁵

Ďalšími literárne činnými predchodcami Bohuslava Tablica boli aj Ján Procopius, autor slovníka *Dictionarium slavico-latinum I-II* a literárnej histórie *Prodromus historiae literariae Bohemicae*. Bol autorom viacerých dokumentov a prekladal lekárske diela (v tejto oblasti u neho Tablic našiel bohatú inšpiráciu, pretože sám bol nadšencom medicíny). Nemožno však obísť ani pôsobenie Adama Škultétyho, ktorý sa preslávil predovšetkým ako výnimočný hudobník dielom *Melodiatura aneb Partitura... to jest kniha Hlaso-zpěvů* (Brno, 1798). V neposlednom rade treba spomenúť literárnu produkciu Martina Laučeka, výnimočnej osobnosti slovenskej Evanjelickej cirkvi. Práve on stál pri znovuoživení skalickej cirkevnej organizácie v roku 1783.

Pri hodnotení významu tlačiarne v kontexte spoločenského, kultúrneho a postupne aj národného diania v Skalici na prelome 18. a 19. storočia treba zohľadniť aj skutočnosť, že jej obyvatelia sa aktívne zapájali do literárneho života, a to nielen ako čitatelia, ale aj ako veľmi štedrý podporovatelia vydávania textov rôzneho charakteru, pričom vo veľkom zastúpení išlo o texty v domácom jazyku. O tom, s akými očakávaniami bol zrejme prijatý Bohuslav Tablic ako nástupca váženého, medzi cirkevníkmi obľúbeného, ale predovšetkým publikačne aktívneho Martina Laučeka, vypovedá krátka štatistika Jána Ďuroviča: prvý kázeň Martina Laučeka s názvom *Slzy učedníků*, ktorú predniesol v Skalici, si vyžiadali vytlačiť šesťnásť evanjelickí mešťania a Laučekovo najznámejšie dielo *Slovárně aneb Konkordanci biblická* (1791, s úvodom M. I. Mošovského) si spome-

¹⁴ KOWALSKÁ, Eva. Odberateľské zázemie bratislavských tlačiarň v 18. a 19. storočí. In: *Kniha '93 - '94 : Zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*. Martin: Matica slovenská, 1996, s. 73.

¹⁵ BRTÁŇ, odk. 3, s. 66.

dzi 163 predplatiteľov žiadalo až 39 Skalicianov.¹⁶ Záujem o Laučekovu tlačенú produkciu a jej podpora tu zjavne boli priam výnimočné. Možno teda celkom prirodzene predpokladať, že aj podpora Laučekovho priameho nástupcu bola rovnako intenzívna. Ako konštatuje R. Brtáň: „Už Laučekovo literárne úsilie vtislo pečať a dalo smer ambicióznemu meštianstvu, a tak i nové podnety B. Tablicovi.“¹⁷

Tablicova literárna produkcia v Skalici

Tablicov príchod do Skalice podľa Ruda Brtáňa nebol náhodný. Veľkú úlohu v tom zohral Martin Hamaliar, ktorý ho tu odporučil. Zrejme práve kvôli tomu, že veľmi dobre poznal Tablicove literárne aktivity a ambície a zároveň rovnako dobre poznal čitateľské preferencie obyvateľov Skalice. Martin Hamaliar evidentne hľadal osobnosť, ktorá by tieto potreby Skalicianov dostatočne saturovala.

Možno teda predpokladať, že Skaliciani boli doslova zvyknutí na to, že ich kazateľ bol aj literárne a publikačne činný. A zvlášť po tom, čo v Uhorsku začal platiť tzv. Tolerančný patent, nastalo výrazné oživenie protestantskej knižnej produkcie, čo súviselo s „osvietenskou predstavou o knihe ako o prostriedku upevňovania náboženského povedomia,“ v dôsledku čoho sa uhorskí evanjelici rozhodli „využiť náboženskú slobodu na intenzívnejšie vydavateľské aktivity a na rozšírenie škály náboženských kníh.“¹⁸ Okrem spevníkov, modlitebníkov, katechizmov a rôznych učebníc rástla aj obľúbenosť textov svetskejšieho charakteru. Z evidencie tlačiarne Františka Xaviera Škarnicla vidno, že sa tu tlačili náučné diela o zemepise, liečiteľstve, včelárstve, ale aj kalendáre a školské učebnice a, samozrejme, aj diela príležitostného charakteru, rôzne kázne a príležitostné básne.¹⁹ Tablicove publikačné aktivity teda skutočne mohli byť nielen podporované, ale doslova priam vyžiadané členmi tohto uvedomelého a za svoje práva odhodlane bojujúceho cirkevného spoločenstva.

Okrem náboženských záujmov tu však zrejme zohral istú úlohu aj národný element. Produkcia tlačiarne F. X. Škarnicla z veľkej časti sledovala záujmy národné. Skalická tlačiareň sa práve pod jeho vedením doslova preslávila tým, že väčšinu tlačí vydávala v domácom jazyku (v biblickej češtine), menej v nemčine a latinčine. Recipročne to pôsobilo aj na jazykové a postupne aj formujúce sa národné povedomie čitateľov, v ktorých silnel záujem o vlastnú literatúru – literatúru v domácom jazyku. Aj v tomto ohľade si B. Tablic zrejme rozumel s F. X. Škarniclom. Obaja svojou činnosťou jasne potvrdzovali výnimočný vzťah k domácomu jazyku uvedomujúc si potrebu jeho pestovania aj prostredníctvom tlačenej literárnej produkcie rôznorodých funkcií a žánrov.²⁰ Bohuslav Tablic ho prezentoval pomerne jasne nielen vo svojej literárnej tvorbe, ale aj inými aktivitami, napríklad podporou založenia Katedry československého jazyka pri bratislavskom evanjelickom lýceu a neskôr aj založením rovnakej katedry pri banskoštiavnickom lýceu.

¹⁶ ĎUROVIČ, odk. 9, s. 169 a 177.

¹⁷ BRTÁŇ, odk. 3, s. 66.

¹⁸ KOLLÁROVÁ, Ivona. Projekt evanjelickej tlačiarne. In: *Studia Bibliographica Posoniensia 2022*. Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave, 2022, s. 22.

¹⁹ F. X. Škarnicel si v Skalici dokonca v roku 1800 otvoril predajňu kníh.

²⁰ Počas celého 19. storočia plnila škarniclovská tlačiareň funkciu národného vydavateľstva a kníhkupectva. Fungovala pri nej aj knižnica. S týmto vydavateľstvom spolupracovali aj štúrovci. Distribuovala knihy nielen po Slovensku, ale aj na Moravu a v čase najväčšieho rozmachu aj do Ameriky.

Tablicovu publikačnú aktivitu v Skalici možno rozdeliť do troch skupín: prvou je tvorba príležitostného charakteru, druhou sú jeho edície a tretou prekladová tvorba. Najväčšiu skupinu tvoria texty príležitostného charakteru – básne a kázne. Tablic len niekoľko týždňov po svojom príchode do Skalice zrejme s nadšením využil možnosť blízkej tlačiarne, keď v nej dal vytlačiť text svojej rozlúčkovej kázne adresovanej veriacim ešte z jeho predchádzajúceho pôsobiska v Ači. Vydal ju pod názvom *Nejmaudřejší a nás k štěstí vedoucí cesty Boží*.²¹ Krátko na to, už počas leta 1802, vydáva meninovú báseň *Zpěv Pieridských múz skalickým Zuzanám obětovaný*.²² Originál tejto tlače je dnes nezvestný, ale spomína ho ešte Rudo Brtáň v monografii o Tablicovi: „Vysiel ozdobne, podobne ako súveké rokokové básne, s ozdobnou medirytinou.“²³ Ide o meninovú báseň dedikovanú dvom Zuzanám Laučkovým, manželke a dcére Martina Laučeka; obe zostali v Skalici žiť ešte rok po jeho smrti a s mladým Tablicom si veľmi dobre rozumeli. Potvrďuje to skutočnosť, že okrem tejto básne im dedikoval aj ďalšie dve. Prvou sa s nimi lúčil pri ich odchode zo Skalice do Kiss Körösu s názvom *Památka upřímného přátelství* s datovaním 25. mája 1803.²⁴ Posledná z tejto trojice je azda najslávnejšia Tablicova príležitostná báseň, opäť meninová, avšak tentoraz dedikovaná Zuzanám Laučkovým už v čase ich neprítomnosti v Skalici, resp. po ich odchode zo Skalice, s titulom *Zuzana babylonská*.²⁵ Okrem Zuzán Laučkových si však Tablic uctil aj pamiatku slávneho Martina Laučeka, a to v spise *Křesťanskému bojovníku připravená odplata*, ktorý však nevyšiel bezprostredne po pohrebe v roku 1802, ale až v roku 1804.²⁶ V jeho titule je síce v pozícii autora uvedené meno Michala Sepeših, je však viac než pravdepodobné, že zostavovateľom a predovšetkým iniciátorom vydania bol samotný B. Tablic. (Michal Sepeši je totiž autorom len jednej časti tohto spisu, a to rozlúčkovej kázne, ktorá dala názov celému spisu.²⁷ Autorom ďalších troch častí je podľa všetkého B. Tablic. S istotou to síce možno tvrdiť len pri básni *Slzy vroucí lásky*,²⁸ ktorá vo svojom titule obsahuje aj Tablicov známy

²¹ *Neymaudregssj a nás k štěstí vedoucí Cesty Boží / Cýrkwi Ew. A. W. Ačansko-Kurtánské při swém s nj se rozlaučenj w Neděli Trogičnu L.P. 1802 z episťolického textu představil Bohuslaw Tablic*. V katalógu SNK sig. SD 1385/11.

²² Túto báseň Tablic zaradil do prvého zväzku svojich *Poezyí*, avšak v skrátenej podobe pod názvom *Dvěma přítelkyním, matce i dceře k svátku jejich jména*. TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl první*. Vacov: A. Gotlib, 1806, s. 66.

²³ BRTÁŇ, odk. 3, s. 74.

²⁴ Táto báseň mala podľa Ruda Brtáňa pôvodne tri časti: úvodný 8-veršový prológ, 17-strofový stred a 3-strofový epilóg. BRTÁŇ, odk. 3, s. 75. V *Poezyách* však epilóg chýba a tu vyšla pod názvom *Na odchod ze Skalice urozené paní Zuzany Laučkové a dcery její téhož jména, L. P. 1803 dne 25. máje*. TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl druhý*. Vacov: A. Gotlib, 1807, s. 95-100.

²⁵ *Zuzana Babilonská. Zpěv Skalickým Zuzanám k Swátku gegich Gména. Léta Páně 1803. dne 1 Iho Srpna oBěTovaný*. W Vherské Skalicy wytisštěný v Frantisska Xawěra Sskarnycla. V katalógu Lyceálnej knižnice UK v Bratislave pod sig. B VIII 252 priv. 24.

²⁶ *Křesťanskému Bogownjku Připravená Odplata: při smutném Pohřebowánj Dwogjctihodného a Výborněv-čeného někdy Muže, Pana Martina Laučeka, w Sw. a Král. Městě Skalicy Cýrkwe Ewangelické wěrného Slowa Božjho Kazatele / Roku 1802. Dne 11. Vnora představené skrze Michala Sepessiho, Cýrkwe Ewang. Sobotisťské Sl. Bož. Kazatele*. V katalógu SNK pod signatúrou SD 2064/16.

²⁷ SEPEŠI, Michal. Slavné a zarmoucené shromáždění! In: *Křesťanskému bojovníku připravená odplata*. Skalica, 1804, s. 3-26.

²⁸ TABLIC, Bohuslav. *Slzy vroucí lásky Popelu Martina Laučeka od vel. nitranského evanj. duchovenstva a ostatních jeho přátel oBěTované*. In: *Křesťanskému bojovníku připravená odplata*. Skalica, 1804, s. 33-34.

akronym „oBěTovaný“, avšak aj pri stručnom životopise Martina Laučeka²⁹ a latinskom epitafe³⁰ je Tablicovo autorstvo viac než pravdepodobné.)

Rokom 1803 datoval Bohuslav Tablic aj niekoľko príležitostných textov epicediálneho charakteru, ktorými reagoval na smrť známych osobností. Podľa Ruda Brtáňa išlo o Tablicových priateľov: „Valedikcie písal zriedka, aj to len najbližším priateľom.“³¹ Prvú valedikciu dedikoval Alžbete Brodskej, manželke skalického preceptora Pavla Mayera v mene skalických priateľov: „Popelu Alžběty Brodské Pavla Mayera města Skalice perceptoru manželce v Modře sesnulé.“³² Ďalšou básňou odprevádzal na jeseň roku 1803 veľkú autoritu a výnimočnú osobnosť nielen protestantského spoločenstva, ale aj celého slovenského literárneho a kultúrneho života prelomu 18. a 19. storočia, Michala Institutorisa Mošovského, ku ktorému ho viazal aj blízky osobný vzťah.³³ M. I. Mošovský mu počas lyceálnych štúdií v Bratislave prednášal homiletiku a mravnú teológiu a zrejme ho aj zasvätil do tajov editorstva, no predovšetkým povzbudil jeho záujem o rozvoj domáceho jazyka a literárne dianie vôbec.³⁴ Báseň sa opäť zachovala len v tej podobe, ktorú publikoval vo štvrtom zväzku *Poezye*.³⁵

Osobitný spis s Tablicovou – tentoraz rozlúčkovou – kázňou je dedikovaný Adamovi Škultétymu, skalickému rektorovi, blízkeму spolupracovníkovi a priateľovi Martina Laučeka. Je rovnako datovaný rokom 1803 a nesie názov *Památka dobře zasloužilých lidí*.³⁶

V tomto roku však reagoval básňou aj na radostnú udalosť vo svojej najbližšej rodine: pri príležitosti svadby netere Johany Polereckej s Ondrejom Vengerickým napísal báseň *Zlaté poutko* datovanú 26. aprílom 1803.³⁷ No a napokon k tomuto roku sa viaže aj

²⁹ Vypsání života dvojčtihodného a výborněučeneného někdy pána Martina Laučeka. In: *Křesťanskému bojovníku připravená odplata*. Skalica, 1804, s. 26-31.

³⁰ Epithapium. In: *Křesťanskému bojovníku připravená odplata*. Skalica, 1804, s. 32.

³¹ BRTÁŇ, odk. 3, s. 80.

³² Výtlačok básne sa nezachoval, jej údaje sú uvedené podľa Ruda Brtáňa (BRTÁŇ, odk. 3, s. 81.) Túto báseň Tablic zaradil aj do druhého zväzku *Poezyi* s upraveným názvom *Na smrt Alžběty Mayerové roku 1803, dne 9-ho června zesnulé*. TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl druhý*. Vacov: A. Gotlíb, 1807, s. 66-68.

³³ BRTÁŇ, odk. 3, s. 22.

³⁴ Vďaka M. I. Mošovskému, najmä jeho intenzívnemu záujmu o jazyk i vďaka zberateľskej záľube mal B. Tablic možnosť byť v kontakte so staršími zriedkavými vydaniaми českých a slovenských kníh, spoznal staré české gramatiky Vavrinca Benedikta Nedožerského (1603) a Václava Rosu (1672) i novšiu gramatiku Pavla Doležala (1746), dostal sa do kontaktu s rozličnými vydaniaми *Tranoscia* i Biblie, či s novinami z Čiech. Viac o Mošovskom KOWALSKÁ, Eva. Michal Institutoris Mošovský a jeho miesto v evanjelickej a. v. komunite v 18. storočí (Pokus o portrét osobnosti.) In: KOWALSKÁ, Eva. *Evanjelické a.v. spoločenstvo v 18. storočí. Hlavné problémy jeho vývoja a fungovania v spoločnosti*. Bratislava: VEDA, 2001, s. 141-165.

³⁵ TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl čtvrtý*. Vacov: A. Gotlíb, 1812, s. 84-91.

³⁶ *Památka Dobřežasloužilých Lidí i po gegich smrti žiwá a požehnaná, kterouž při přjležitosti pohřbu Wljdného a Mnohowáženého Muže, Adama Šskultétiho, Cýrkwe Ew. A. W. Skalické Šskolmistra, Léta Páne 1803. Dne 16. Čerwence pohřebnjmu Shromáždění představil Bohuslaw Tablic. Wytisstěná w Uherské Skalicy v Frantisska Šskarnycla. Vo fondoch Lyceálej knižnice UK v Bratislave pod sig. BF 337 priv. 1.*

³⁷ *Zlaté Poutko, dwěma Nowomanželům, Dwogictihodnému a Wysoce Učenému Pánu, Panu Ondřegowi Weng'rickému, Cýrk. Ew. A. w. Drassowské Sl. Bož. Kaz. a Urozené a cnostliwé Panně Johanně z Poleřeky, w čas gegich swadebnjho wesselj L. P. 1803 dne 26. Dubna, od Nitranských Přátel oBěTowané. W Uherské Skalicy v Frantisska Xawérya Šskarnycla. Vo fondoch Lyceálnej knižnice UK v Bratislave pod sig. BF 337, priv. 1. Aj túto báseň zaradil Tablic do svojej básnickej zbierky – TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl druhý*. Vacov: A. Gotlíb, 1807, s. 101-108.*

jedna z najznámejších Tablicových básní vôbec, ktorá sa však rovnako zachovala len v podobe z *Poezye* s názvom *Světlo literního umění*, ktorú napísal pri príležitosti založenia Katedry reči a literatúry československej pri bratislavskom lýceu.³⁸

V roku 1804 okrem už spomínaného spisu venovaného M. Laučekovi reaguje tento raz opäť básňou na smrť Pavla Ježoviča, bývalého nitrianskeho seniora, *Elegie na smrt D. P. Pavla Ježoviče*.³⁹ V októbri toho istého roku 1804 predniesol svoju kázeň dedikovanú cisárovi Františkovi II. pri príležitosti jeho titulácie za rakúskeho cisára⁴⁰ a podľa Ruda Brtáňa ju doplnil dvoma príležitostnými básňami. Vyšla pod názvom *Řeč při příležitosti chval Božích, L. P. 1804, dne 7. října v skalickém chrámě držaná* v knihe *Sbírka svatých řečí*⁴¹ a verše *Te Deum laudamus* sa po separátnom vydaní z roku 1804 dočkali druhého publikovania, keď ich Tablic zaradil ako poslednú báseň svojich štvorverzkových *Poezyí* s názvom *Zpěv na památku Jeho cis. král. jasnosti Františka prvního dědičným Rakouským císařstvom zvelebení*.⁴²

Okrem textov príležitostného charakteru Tablic v Skalici publikuje aj ďalší zo svojich prekladov. Tento raz išlo o preklad z latinčiny, ktorý vyšiel pod názvom *Artikulové na Snemě přešpurském Léta Páně 1802-ho vydání*.⁴³

Tretou skupinou Tablicových tlačených výstupov sú jeho edície. Tablic bol zrejme nadchnutý literárno-historickou aktivitou svojho predchodcu, Martina Laučeka, a hoci ho vo svojich *Pamětiach* medzi zdrojmi nespomína, predsa len možno predpokladať, že Laučekove rukopisné *Collectanea* mu nielen poskytli množstvo informácií, ale predovšetkým ho inšpirovali k ďalšej práci v oblasti pripomínania a sprístupňovania literárnych pamiatok starších slovenských autorov, resp. diel, ktoré boli napísané v domacom jazyku. V roku 1804 tak pripravil do tlače svoju prvú edíciu. Bola to edícia lyricko-epickej skladby z čias tureckých bojov, ktorej autorom bol Štefan Pilárik (1615 – 1693) a pod názvom *Sors Pilarikiana Los Štěpána Pílařika* bola prvýkrát vytlačená v roku 1666 v tla-

³⁸ TABLIC, Bohuslav. Světlo literního umění, kteréž v Panonyi v rozličných časích osvěcovalo a ještě osvěcuje. Zpěv na památku založení professorství řeči a literatury slovenské v Prešpurce a dosednutí na učitelskou stolicí vys. učen. muže, pana Jiřího Palkoviče. L. P. 1803. dne 12. listop. In: *Poezye. Díl první*. Vacov: 1806, s. 109-128.

³⁹ TABLIC, Bohuslav. Elegie na smrt D. P. Pavla Ježoviče, církvi evanj. veleb. bratrstva nitranského bývalého staršího, při příležitosti jeho pohřbu L. P 1804. dne 27-ho listop. nad rakví v sobotišťském chrámě od oltáře říkaná. In: *Poezye. Díl druhý*. Vacov, 1807, s. 92. (K nej je pripojená aj báseň *Aria*, s. 93-94.)

⁴⁰ Rokom 1804 sa končí existencia tzv. Svätej rímskej ríše a František prijal titul rakúskeho cisára. Jeho vláda sa tak formálne obmedzila iba na rakúske rodové državy a na české a uhorské kráľovstvo.

⁴¹ *Sbírka Svatých Řečí, které při některých památných příležitostech držel Bohuslaw Tablic cýrkwe ewangelické Aug. Wyzn. Kostelno-Morawecké sl. bož. kazatel, Welebného pak Bratrstwa Hontských ewangelických cýrkwj téhož wyznánj Spolu-Starssj*. Vo fondoch SNK pod sig. SD 113.

⁴² TABLIC, Bohuslav. Zpěv na památku Jeho cis. král jasnosti Františka prvního dědičným Rakouským císařstvom zvelebení. In: *Poezye. Díl čtvrtý*. Vacov: A. Gottlīb, 1812, s. 123-128. O tlačenej verzii z roku 1804 informuje priamo Tablic v poznámke pod čiarou, kde píše, že tento text vyšiel pod titulom *TE DEUM LAUDAMUS t. j. Chvály Boží za příčinou jeho jasnosti cis. král. Františka druhého dědičným Rakouským císařstvom zvelebení. V Uherské skalici vytištěné Frant. Xaveria Škarnicla*. Podľa TABLIC, Bohuslav: *Poezye. Díl čtvrtý*. Vacov: A. Gottlīb, 1812, s. 124.

⁴³ Podľa R. Brtáňa išlo o Artikuly z 2. mája 1802 vydané v roku 1803 a údajne práve pre tento preklad, v ktorom už Bohuslav Tablic využil veľa slovakizmov, došlo k zásadnému narušeniu vzťahov medzi ním a Jurajom Palkovičom. Viac o tom BRTÁŇ, odk. 3, s. 83.

čiarni žilinského tlačiara Jána Dadana. Svoju edíciu tohto diela s názvom *Pamätné príhody Štěpána Pilaríka*⁴⁴ argumentoval Tablic nedostatočnou dostupnosťou originálu tohto – medzi čitateľmi – obľúbeného textu.⁴⁵ Sám evidoval len jeden jeho tlačný exemplár a niekoľko rukopisných odpisov. Jeho cieľom bolo poskytnúť svedectvo o existencii domácej literatúry v slovenskom prostredí, teda literatúry v domácom jazyku aj v starších obdobiach, a tak potvrdiť kultúrnu vyspelosť jeho nositeľov. S rovnakým zámerom už v nasledujúcom roku vydáva tlačou ďalšiu edíciu. Tentoraz je to výber z básnickej produkcie z 18. storočia s titulom *Slovenští veršovci*.⁴⁶ Jej jadrom sú zosumarizované básne obľúbeného slovenského básnika Jána Chrastinu, ktoré boli čitateľsky obľúbenou súčasťou jeho kalendárov. V predhovore k *Slovenským veršovcom* avizoval svoj záujem sprístupniť aj diela ďalších pôvodom slovenských autorov a následne pracoval aj na príprave ich pokračovania. Druhý zväzok tejto edície však vyšiel tlačou až v roku 1809 už u iného tlačiara, Antonína Gottlíba vo Vacove.⁴⁷

Záver

Na záver možno zhrnúť, že Tablicovo pôsobenie v Skalici na poste tamojšieho duchovného správcu v rozmedzí rokov 1802 až 1805 bolo obdobím jeho mimoriadne intenzívnych publikačných aktivít. Prítomnosť kníhtlačiarne, v tom čase pod správou F. X. Škarnicla, priniesla so sebou množstvo benefitov, vďaka ktorým mohol svoje literárne ambície rozvíjať v tom najdokonalejšom možnom režime. Svedčí o tom nielen neobyčajná kvantita a frekvencia publikovaných textov, ale predovšetkým ich umelecká kvalita, intencionálna rôznorodosť a výpovedná hodnota. Špecifický formát tvorby príležitostného charakteru Tablic využil ako mimoriadne účinný prostriedok jednak saturovania základných spoločenských a náboženských potrieb skalického protestantského spoločenstva a zároveň aj ako prostriedok pestovania umeleckého vkusu, zdokonaľovania foriem literárnej komunikácie a tiež ako inštrument rozpracovania záujmu relatívne uvedomelého slovenského jazykového spoločenstva o literárnu produkciu v domácom jazyku. Využitím zázemie, ktoré mu v Skalici pripravil jeho predchodca, Martin Lauček, a rovnako aj vďaka podpore kníhtlačiara Františka Xaviera Škarnicla, veľkú časť svojej energie venoval Tablic aj literárno-historickému výskumu domácej literatúry: okrem dvoch edícií s veľkou pravdepodobnosťou už tu pripravoval svoje monumentálne diela *Paměti česko-slovenských básníkův aneb veršovcův*, ktoré začal postupne vydávať krátko po svojom odchode zo Skalice. (Vyšli ako súčasť jeho štvorzväzkovej básnickej zbierky *Poezye*.⁴⁸) Bohatá literárna tradícia Skalice, ktorá si aj vďaka činnosti kníhtlačiarne dôsledne plnila svoje povinnosti kultúrneho centra, na Bohuslava Tablica bezpochyby pôsobila veľmi podnetne a inšpirujúco.

⁴⁴ *Pamětné Příhody Sštěpána Pilaríka, Senického někdy kněze, L. P. 1663. od Tatarů zagatého, ale zwláštňjm řízenjm Božjm ze zagetj wyswobozeného. Wydal Bohuslaw Tablic. V Uherské Skalicy v Frantisska Sskarnycla, L. P. 1804.* Vo fondoch SNK, sig. SE 34 alebo SE 7674.

⁴⁵ TABLIC, Bohuslav. Predmluva. In: *Pamětné příhody Štěpána Pilaríka*. Skalica, 1804, s. p.

⁴⁶ *Slovensstj werssovcy. Collecta revirescunt, W Uherské Skalicy v Frantisska Sskarnycla. L. P. 1805.* Vo fondoch SNK pod sign. ID 98877.

⁴⁷ *Slovensstj Werssowcy. Collecta revirescunt. Swazek druhý. We Wacowě v Antonjna 'Gottjba prywil. kněhtla-čítele, 1809.* Vo fondoch SNK pod sign. SE 33/2.

⁴⁸ TABLIC, odk. 1.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Pramene

Dwa Zpěvy, kterýž Důstojnému a wznesseně Dwogctihodnému Pánu, Panu Danyeli Krudimu, Sl. Presspurské Ewangel. A. W. Cýrk. neypřednegssjmu Sl. B. Kazateli, a Wel. Bratrstwa Presspurského výborně zasloužilému Senyorovi, když Roku 1802. dne 12. Ledna za Superyntendenta Před-Dunajského Okolj, wětssim počtem hlasůw zwolen a poswěcen byl, swým a Weleb. Duchowenstwa gménem obětował Bohuslaw Tablic. We Wacově 1802, v Antonjna Gottljba. Vo fondoch Lyceálnej knižnice UK v Bratislave, pod sig. Lyc B VII 252 práv. 23.

Neymaudřegssj a nás k sstěstj wedaucý Cesty Božj / Cýrkwi Ew. A. W. Ačansko-Kurtánské při swém s nj se rozlaučenj w Neděli Trogičnau L.P. 1802 z episstolického textu představil Bohuslaw Tablic. Vo fondoch SNK pod sig. SD 1385/11.

Zlaté Poutko, dvěma Nowomanželům, Dwogctihodnému a Wysoce Učenému Pánu, Panu Ondřegowi Weng'rickému, Cýrk. Ew. A. w. Drassowské Sl. Bož. Kaz. a Urozené a cnostliwé Panně Johanně z Poleřeky, w čas gegich swadebnjho wesselj L. P. 1803 dne 26. Dubna, od Nitranských Přátel oBěTowané. W Uherské Skalicy v Frantisska Xawérya Sskarnycla. Vo fondoch Lyceálnej knižnice UK v Bratislave pod sig. BF 337, práv. 1.

Památká Dobřezasloužilých Lidj i po gegich smrti žiwá a požehnaná, kterouž při přjležitosti pohřebu Wljdného a Mnohowáženého Muže, Adama SSkultétiho, Cýrkwe Ew. A.W. Skalické SSkolmistra, Léta Páňe 1803. Dne 16. Čerwence pohřebnjmu Shromáždění představil Bohuslaw Tablic. wytisštěná w Uherské

Skalicy v Frantisska Sskarnycla. Vo fondoch Lyceálnej knižnice UK v Bratislave pod sig. BF 337 práv. 1.

Zuzana Babilonská. Zpěw Skalickým Zuzanám k Swátku gegich Gména. Léta Páňe 1803. dne 11ho Srpna oBěTowaný. W Vherské Skalicy wytisštěný v Frantisska Xawéra Sskarnycla. Vo fondoch Lyceálnej knižnice UK v Bratislave pod sig. B VIII 252 práv. 24.

Křestánskému Bogownjku Připrawená Odplata : při smutném Pohřebowánj Dwogctihodného a Výborněvčeného někdy Muže, Pana Martina Laučeka, w Sw. a Král. Městě Skalicy Cýrkwe Ewangelické wěrného Slowa Božjho Kazatele / Roku 1802. Dne 11. Vnora předstawená skrze Michala Sepessiho, Cýrkwe Ewang. Sobotisstské Sl. Bož. Kazatele. Vo fondoch SNK pod sig. SD 2064/16.

Pamětné Přjhody Sstěpána Pilaříka, Senického někdy kněze, L. P. 1663. od Tatarů zagatého, ale zwláštnjím řizenjm Božjm ze zagetj wyswobozeného. Wydal Bohuslaw Tablic. V Uherské Skalicy v Frantisska Sskarnycla, L. P. 1804. Vo fondoch SNK pod sig. SE 34 alebo SE 7674.

Slovensstj werssowcy. Collecta revirescunt, W Uherské Skalicy v Frantisska Sskarnycla. L. P. 1805. Vo fondoch SNK pod sign. ID 98877.

Slowensstj Werssowcy. Collecta revirescunt. Swazek druhý. We Wacově v Antonjna 'Gottljba prywil. kněhtlačitele. 1809. Vo fondoch SNK pod sign. SE 33/2.

Sbjrka Swatých Řečj, které při některých památných přjležitostech držel Bohuslaw Tablic cýrkwe ewangelické Aug. Wyzn. Kostelno-Morawecké sl. bož. kazatel, Welebného pak Bratrstwa Hontských ewangelických cýrkwj

téhož vyznánj Spolu-Starssj. Vo fondoch
SNK pod sig. SD 113.

PUCHMAJER, Antonín Jaroslav, eds. *Nové
básně IV*. Praha, 1802.

TABLIC, Bohuslav. *Poezye. Díl první*. Vacov:
A. Gotlíb, 1806.

TABLIC, Bohuslav. *Poezy. Díl druhý*. Vacov:
A. Gotlíb, 1807.

TABLIC, Bohuslav. *Poezy. Díl třetí*. Vacov:
A. Gotlíb, 1809.

TABLIC, Bohuslav. *Poezy. Díl čtvrtý*. Vacov:
A. Gotlíb, 1812.

Literatúra

BREZINA, Peter. *350 rokov kníhtlače v Skalici*.
Skalica: Západoslovenské tlačiarne, 2015.
ISBN 9788096983834

BRTÁŇ, Rudo. *Bohuslav Tablic (1769 – 1832).
Života a dielo*. Bratislava: VEDA, 1974.

BUCHTA, František. *Skalica a Záhorie*. Brati-
slava: Formát, 2008. ISBN 8096722983

ČIČAJ, Viliam. Význam tlačiarne v živo-
te mesta. In: *Kniha '93 – '94: Zborník
o problémoch a dejinách knižnej kultúry*.
Martin: Matica slovenská, 1996, s. 46-53.
ISBN 80-7090-397-X

ĎUROVIČ, Ján. *Martin Lauček, tolerančný kňaz
spisovateľ*. Myjava: Daniel Pažický, 1933.

KOLLÁROVÁ, Ivona. Projekt evanjelickej tla-
čiarne. In: *Studia Bibliographica Posoniensia
2022*. Bratislava: Univerzitná knižnica
v Bratislave, 2022, s. 22-35. ISBN 978-
80-89303-92-2. ISSN 1337-0723.

KOWALSKÁ, Eva. Odberateľské zázemie
bratislavských tlačiarní v 18. a 19. storočí.
In: *Kniha '93 – '94 : Zborník o problémoch
a dejinách knižnej kultúry*. Martin : Matica
slovenská, 1996, s. 73-77. ISBN 80-
7090-397-X

KOWALSKÁ, Eva. *Evanjelické a.v. spoločenstvo
v 18. storočí. Hlavné problémy jeho vývoja
a fungovania v spoločnosti*. Bratislava: VEDA,
2001. ISBN 80-224-0704-6

Táto štúdia je výstupom grantového projektu
**VEGA 2/0063/25 Funkcie a intenciona-
lita textov staršej slovenskej literatúry**.

Mgr. Lenka Rišková, PhD.

Ústav slovenskej literatúry SAV, v. v. i.,
Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava
e-mail: lenka.riskova@gmail.com

Lenka Rišková je samostatná vedecká
pracovníčka Ústavu slovenskej literatúry
SAV, v. v. i., členka Oddelenia literárnej
histórie a vo svojom výskume sa zameria-
va na básnickú tvorbu obdobia prelomu
18. a 19. storočia.